

Právo sociálního zabezpečení

Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění – základní charakteristika

- nemocenské pojištění je určeno k zajištění osob ekonomicky aktivních a chrání je při ztrátě (omezení) příjmu z ekonomické aktivity v důsledku krátkodobých sociálních událostí
- z hlediska postavení státu v NP se jedná o státní zabezpečení
  - stát provádí svými orgány (ČSSZ, OSSZ, speciální orgány pro ozbrojené složky)
  - financuje přes státní rozpočet (příjmy a výdaje NP jsou příjmy a výdaji státního rozpočtu)
- z hlediska postavení jednotlivce se jedná o princip pojišťovací (účast v NP je spojena s povinností platit pojistné)

Nemocenské pojištění - prameny

- zákon č. 187/2006 Sb. s původní účinností od 1. 1. 2007
  - změna zákonem č. 585/2006 Sb. účinnost stanovena od 1. 1. 2008
  - změna zákonem č. 261/2007 Sb. účinnost stanovena od 1. 1. 2009
- klady
  - sjednocení úpravy NP
    - původně 3 dílčí systémy
      - nemocenské pojištění zaměstnanců
      - nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných
      - nemocenská péče v ozbrojených silách
  - v jednom předpise i úprava institucionální a procesní včetně posuzování zdravotního stavu
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Zákon o nemocenském pojištění – základní charakteristika

- hlavní rysy nové právní úpravy
  - sjednocení právní úpravy
  - zpřísnění podmínek pro vznik účasti na nemocenském pojištění
  - zavedení nového institutu „přerušení pojištění“
  - zpřísnění dávkového schématu u nemocenského
    - dopad do pracovního práva – zavedení DPN jako překážky v práci s náhradou mzdy
  - sjednocení postavení zaměstnavatele (nerozlišuje se tzv. malá organizace a organizace)
  - přenesení provádění nemocenského pojištění v plném rozsahu na SSZ

Osobní rozsah nemocenského pojištění

- zaměstnanci
  - vymezení pojmu zaměstnanec v § 5 písm. a)
  - ve srovnání s původní úpravou zde nejsou zahrnuti
    - studenti a žáci
    - jednatelé a společníci s.r.o. a komanditisté komanditní společnosti, konají-li pro společnost práci, za kterou jsou odměňováni a nejsou v PPV
  - nově zahrnuti
    - příslušníci ozbrojených sil a sborů
    - fyzické osoby podle zvláštního zákona jmenovány nebo zvoleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo statutárního orgánu PO zřízené zákonem a není zde PP
    - fyzické osoby, které vykonávají veřejnou funkci a nejsou v pracovním nebo služebním poměru, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ZP
- osoby samostatně výdělečně činné – vymezení podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Účast na nemocenském pojištění

- zaměstnanci – povinná účast (§ 6) s výjimkou tzv. zahraničního zaměstnance [§ 3 písm. q)], kde je účast dobrovolná
  - výkon zaměstnání
    - na území ČR (stejně se posuzuje i přechodný výkon práce v zahraničí)
    - trvale v cizině pokud
      - zaměstnavatel má sídlo v ČR
      - není povinná účast na NP v místě výkonu práce
      - trvalý pobyt na území ČR nebo jiného státu EU
  - zaměstnání trvalo nebo mělo trvat alespoň 15 kalendářních dnů
  - rozhodný příjem (v současné době 2.000,- Kč měsíčně)
- zvláštní podmínky pro tzv. řetězení zaměstnání malého rozsahu (nástroj pro odstranění obcházení zákona) - 6 odst. 2
- zvláštní podmínky pro účast tzv. smluvního zaměstnance [§ 3 písm. o)] - 6 odst. 4
- souběh pojištění z více zaměstnání
- vynětí z pojištění
- pojištění vzniká
  - dnem nástupu do práce podle příslušných činností
    - klad – nová úprava reaguje na úpravu vzniku PP podle ZP - 10 odst. 1 písm. a)
  - podáním přihlášky u zahraničního zaměstnance

Účast na nemocenském pojištění - pokračování

- přerušení účasti na nemocenském pojištění - § 10 odst. 9
  - po dobu, kdy zaměstnanec nevykonává práci z důvodu
    - pracovní volno bez náhrady příjmu, na které není nárok a trvalo déle než 30 kalendářních dnů po sobě jdoucích
    - rodičovská dovolená (u muže až od doby, kdy nenáleží peněžitá pomoc)
- zánik účasti na nemocenském pojištění
  - zásadně ukončením vztahu, který založil účast
  - sjednaná částka započitatelného příjmu nedosahuje rozhodného příjmu
  - nástup do výkonu trestu odnětí svobody
  - zahraniční zaměstnanec
    - dnem uvedeným v odhlášce
    - nezaplacením pojistného
- ochranná lhůta § 15
  - 7 kalendářních dnů ode dne zániku PV NP
  - 180 kalendářních dnů pro nástup na peněžitou pomoc v mateřství

Účast na nemocenském pojištění - pokračování

- osoby samostatně výdělečně činné
  - výkon samostatné výdělečné činnosti
    - na území ČR
    - mimo území ČR na základě oprávnění vyplývajícího z právních předpisů ČR
  - podání přihlášky k účasti na NP na předepsaném tiskopisu
- při více samostatných výdělečných činnostech není souběh účasti, ale jen jedna účast
- odpadla vázanost účasti na NP na účast na DP
- účast vzniká ode dne, který uvedla v přihlášce, nejdříve dnem podání přihlášky
- zánik účasti na NP
  - dnem uvedeným v odhlášce z pojištění
  - dnem skončení samostatné výdělečné činnosti
  - dnem zániku oprávnění vykonávat samostatnou výdělečnou činnosti
  - dnem, od kterého byl pozastaven výkon sam. výd. činnosti
  - prvním dnem kalendářního měsíce, za který nebylo zaplaceno pojistné ve stanovené lhůtě či bylo zaplaceno sice ve lhůtě ale v nižší částce
  - dnem nástupu výkonu trestu odnětí svobody

System davek z nemocenskeho pojisteni

- z nemocenskeho pojisteni se poskytuji nasledujici davky:
  - nemocenske
  - osetrovne
  - penezita pomoc v mateřstvi
  - vyrovnavaci prispevek v tehotenstvi a mateřstvi

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- nemocenské
  - náleží všem pojištěncům při splnění podmínek
- peněžitá pomoc v mateřství
  - náleží všem pojištěncům při splnění stanovených podmínek
- ošetřovné
  - jen zaměstnancům s vyloučením některých skupin zaměstnanců - § 39 odst. 5
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
  - náleží jen zaměstnankyním s vyloučením některých skupin - § 42 odst. 4

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- nárok na dávku a nárok na výplatu dávky
- obecné podmínky vzniku nároku
  - podmínky pro vznik byly splněny v době pojištění nebo v době přerušení pojištění
  - pro nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství též v ochranné lhůtě
  - nevykonává práci v pojištěné činnosti (nevykonává práci osobně)
  - nenáleží mu nadále započítatelný příjem
  - není ve vazbě
  - nevykonává trest odnětí svobody
- zvláštní podmínky pro jednotlivé dávky

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- dávka se poskytuje za kalendářní dny
- dávka se poskytuje po dobu tzv. podpůrní doby, která je stanovena pro každou dávku samostatně
- dávka se vypočítává z tzv. denního vyměřovacího základu
  - u zaměstnance se vychází z vyměřovacích základů pro DP (12 kal. měsíců děleno počtem kalendářních dnů v tomto období)
  - u OSVČ vyměřovací základ z něhož bylo placeno pojistné (12 kal. měsíců děleno počtem kal. dnů v tomto období)
  - redukce zjištěného denního vyměřovacího základu - § 21
  - redukční hranice - § 22, sdělení č. 293/2010 Sb.

Nemocenské

- základní charakteristika: peněžitá, opakující se, obligatorní (za určitých podmínek fakultativní - § 27), nahrazující příjem
- dávkové schéma (souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku)
  - obecné podmínky
  - dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa
  - trvání DPN nebo karantény déle než 21 kalendářních dnů
  - ztráta příjmu
  - zvláštní podmínky pro OSVČ

Dočasná pracovní neschopnost

- základní sociální událost
- základní znaky: § 55
  - nezpůsobilost k výkonu zaměstnání, které založilo účast na NP, ze zdravotních důvodů
  - krátkodobost
  - nemoc, úraz, karanténa
  - uznána příslušným orgánem
  - způsobuje ztrátu příjmu
- co se nepovažuje za DPN - § 55 odst. 2
- právní domněnky a fikce DPN - § 57 odst. 1

Nemocenské - pokračování

- dávková formule (způsob výpočtu výše dávky)
  - redukovaný denní vyměřovací základ
  - procentní sazba
- nemocenské se poskytuje až od 22. dne DPN nebo karantény
- podpůrní doba nejdéle 380 kalendářních dnů ode vzniku DPN (karantény)

Nemocenské - pokračování

- dávková formule – pokračování
  - sazba nemocenského
    - pozor v důsledku úsporných opatření byla stanovena jednotná sazba 60 %
  - poskytuje se za kalendářní dny

Nemocenské - pokračování

- vyloučení nároku na nemocenské - § 25
  - pojištěnec si úmyslně přivodil DPN
  - pojištěnci v době DPN nebo karantény vznikl nárok na starobní důchod a pojištěná činnost skončila přede dnem vzniku nároku na výplatu starobního důchodu
  - DPN nebo karanténa vznikla v době útěku z místa vazby nebo z místa výkonu trestu
- nižší výměra nemocenského § 31
  - DPN vznikla zaviněnou účastí ve rvačce
  - DPN vznikla jako bezprostřední následek opilosti nebo požití jiných omamných látek
  - DPN vznikla při spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku
  - výměra činí 50 % klasické výše

Překážka v práci na straně zaměstnance

- řeší se tak prvních 21 kalendářních dnů DPN (karantény)
- poskytuje se náhrada mzdy od zaměstnavatele
  - pouze za pracovní dny
  - od 4. pracovního dne dočasné pracovní neschopnosti
  - od 1. pracovního dne karantény
  - odvozuje se od průměrného výdělku
  - uplatňují se redukce podle zákona o nemocenském pojištění
  - redukovaný hodinový výdělek se upravuje koeficientem
- § 192 a násl. zákoníku práce